

V. ТРУД

Данните за броя на заетите лица са взети от годишните отчети на предприятията, учрежденията и организациите.

В броя на заетите лица са включени всички лица в предприятията, учрежденията и организациите, които получават работна заплата. Не са включени заетите лица в ТКЗС, частните заведения и земеделски стопанства и религиозните учреждения и организации.

Средният годишен брой на заетите лица е получен като средна аритметична от средносписъчния брой през отделните месеци (тримесечия), разделен на броя на календарните месеци (тримесечия).

За отделните месеци този брой е получен също като средна аритметична от общия брой на персонала по списък за всеки календарен ден, разделен на броя на календарните дни. В списъчния състав на заетите лица са включени всички ония лица, които са в трудови договорни отношения с предприятието или учреждението и онези, които са заети най-малко един ден в основната дейност на същото и най-малко 5 дена заети извън основната дейност на предприятието или учреждението (съгласно инструкцията за списъчния и несписъчния състав на персонала — в „Известия“, бр. 76 от 1952 г.).

В числеността на работниците е показана оная част от персонала в основната дейност на стопанските предприятия (промишлени, строителни, селскостопански, транспортни, търговски и др.), която непосредствено участвува в производствения процес (основни работници и спомагателни работници, които обслужват непосредствено основните работници в производствения процес).

Данните за броя на заетите лица в таблица 4 за годините 1952—1956 са от еднократното наблюдение на персонала по окръзи и по дейности, провеждано през м. септември, а тези за 1957 година са от годишните отчети.

Териториалното разпределение на заетите лица по окръзи е извършено по местонамиране на предприятията и учрежденията, в които работят лицата. Териториалният състав на окръзите е според административното деление, действащо за съответната година.

Данните за броя на работниците в таблица 8 са взети от еднократните наблюдения на работниците по професии, системи на заплащане на труда и тарифни разреди към 1. VIII. 1955, 1956, 1957 и 1958 г.

Разпределението на работниците по системи на заплащане на труда е извършено въз основа на системата, установена за заплащане на възложената работа на даден работник (сделна система — пряка и прогресивна и временна система — проста и премиална).

По сделно-пряката система са показани и работниците, на които се заплаща индивидуално и бригадно, както и тези, на които се заплаща на акорд или сделно—премиално.

Работниците, на които се заплаща косвено (косвени сделчици), т. е. по сделни разценки от изработката на други работници или бригада, са посочени по тая сделна система, по която се заплаща на основните работници от тяхната бригада.

Данните за разпределението на заетите лица по пол и групи възрасти в таблица 9 и 10 са взети от еднократните наблюдения, проведени към 1. X. 1951 г. и 1. XII. 1955 г. и се отнасят за всички лица в предприятията, учрежденията и организациите, числящи се по списъците им към горните дати. Не са включени лицата, заети в ТКЗС, частните заведения и земеделски стопанства и в религиозните учреждения и организации.

Данните за броя на специалистите с висше и средно специално образование в таблици от 11 до 18 са от еднократните наблюдения, проведени на 31. XII. 1951 и 1952 г., 1. XII. 1953 и 1954 г. и 1. VII. 1955, 1956, 1957 и 1958 г.

В данните за заетите специалисти се включват само тези специалисти, които се числят в списъчния състав на заетите лица и работят в държавни, кооперативни и обществени предприятия, учреждения и организации, включително и в спомагателните им стопанства, независимо от изпълняваната от тях работа. Не се включват специалистите със свободни професии, специалистите, заети в частните заведения, в ТКЗС до 1956 г. и др. учреждения и организации, необхванати от наблюдението.

За специалисти се считат онези лица, които имат дипломи (свидетелство, удостоверение) за завършено висше или средно специално образование и приравнените към тях с правителствени документи.

Специалистите са разпределени по специалности въз основа на специалността по диплом, която лицето е придобило при завършване на учебното заведение, а не занятието (длъжността), което изпълнява в момента на наблюдението.

Териториалното разпределение на специалистите по окръзи в таблица 13 и 17 е извършено по местонамиране на предприятията и учрежденията, в които работят.

Данните за броя на работниците, ИТР и служещите, завършили курсовете и школите за квалификация и повишаване квалификацията, в таблица 19 обхващат курсовете и школите в производствените предприятия, индивидуалното обучение, стахановските школи, курсовете със специално предназначение и други постоянно действащи школи и курсове с откъсване и без откъсване от производството. Не се включват учащите се в училищата и школите за трудови резерви, преминалите санитарен минимум, техника по безопасността, инструкции и други краткотрайни семинари, съвещания, лекции, конференции и др.